

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

De iuramenti interpretatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96556)

stat, compensationem simillimam esse, quoad omnes effectus iuris, & facti, verae solutioni. Nec aliunde a vera solutione differt, quam quod tempore compensationis vera numeratio non fiat, quae tamen prius in effectu facta fuerat.

Item non obstat argumentatio a deposito facta: quia ob specialem fidem, quam seruare tenentur depositarii, illud inductum est a lege ex mente contrahentium. Et quia depositum non fit ea intentione, vt in ius ac dominium depositarii transmittatur res deposita. Non sic in iuramento simpliciter praestito: quod est intelligendum secundum ea, quae actui iurato conueniunt, aut iure conuenire possunt: sicuti superius dictum est.

Superest respondere Decretali, ad nostram, quae videtur hac in controuersia negotium nobis facessere. Variè siquidem ea constitutio intelligitur: cuius examinationi praemittendum est, compensationem fructuum ex pignoris perceptorum, ipso iure fieri cum ipsa sorte principali, quoties fructus ipsi iam sunt a creditore consumpti, vel redacti in id, quod recipit functionem cum ipso debito: vt adnotant Card. Anan. & Dd. in d. c. 1. de r. sur. Bart. Alexan. & Iaf. in l. si diuortio. §. ob donationes. ff. solut. matr. vnde ita est intelligenda gloss. in d. c. 1. quae de hac compensatione, quae ipso iure fit, tractat. Quibus sanè praemissis, quidam opinantur, in d. c. ad nostram. non admitti compensationem, nec computationem fructuum, ex eo, quod debitor iuratus creditori promiserit datis pignoris, quod, donec solueret debitam quantitatem, nullum grauamen super eisdem ei inferret: quali intellexerit non tantum de grauamine facti, & sic iniusto: sed & de grauamine iuris. arg. gl. in l. Lusius. §. tres heredes. ff. ad Trebell. gl. & Dd. in l. clā. in prin. ff. de acquir. possess. molestia etenim inferretur, cum quis iudicialiter vexatur, auct. de fideiuss. §. 1. in ver. molestus. l. 1. & ibi Bal. C. de nudi nū. tradit Paul. Cast. cons. 264. col. 2. lib. 1. hic tamen intellectus, etiam si probetur à Panor. in d. c. ad nostram. mihi nō placet. Nam quoties quis promittit alteri adhuc iuramento praestito, nullum alteri grauamen inferre, plane ea promissio intelligitur de grauamine iniquo & iniusto: non autem de ea molestia, quae iure permittente licita est: nec enim de hac promissio sentit, quippe qui noluerit ex ea promissione renunciare his, quae sibi iure licent & conceduntur, l. Aurelius. §. Caius de liber. lega. Bald. in l. 1. col. 5. C. de his, quae poena nom. gl. in l. si seruum. §. prior. ff. de acquir. hered. Bald. in l. 1. C. de usufruct. gl. in c. pro illorum. de praben. Imol. in l. paterfamilias. ff. de hered. instit. Anton. Corset. in singul. in verb. molestia. Abb. in c. audita de res. spol. Felin. & Dec. in c. in praesentia. col. 1. de probat. Fel. in c. causam quae. col. 11. vers. non obstante. de rescrip. Ex quibus patet, promittentem alteri nullum ei grauamen inferre, nec molestiam facere posse, nisi aliud ex mente contrahentium deducatur, iure aduersus eundem experiri. Secundo solet responderi ad text. in d. c. ad nostram. ideo in ea specie nō fuisse admissam compensationem: quia debitor ipsos fructus dederat in pignus: atque ideo cum hoc casu fructus ipsi vt species considerentur, non est locus compensationi de specie ad quantitatem, c. 1. de de pos. l. vlt. C. de compensat. l. si conuenient in 2. ff. de pignor. act. l. si non sortem. §. si centum. ff. de cond. indeb. l. si ex pecunia. C. de rei vendicat. quam interpretationem ad d. text. adnotant Imol. ibi, & Socin. in reg. verb. accipere ultra sortem. col. 3. sed nec hic intellectus placet. Nam fructus, qui consumptione sunt accipientis, & consumptis, nec seruando seruari possunt, non solent in pignus dari, de natura siquidem pignoris est, quod non transeat in dominium creditoris, l. 1. §. per seruum corporalem. ff. de acquir. possess. Et praeterea si fructus non sunt consumpti, nec redacti in id, quod recipit functionem cum debito, nullus est locus compensationi, quemadmodum superius explicuimus. Si vero iam consumpti fuerint, aut redacti in id, quod functionem cum debito recipiat, etiam si expressim dati forent in pignus, minime negari posset compensatio: cum iam essent effecti ipsius creditoris. Quod si quis existimauerit, Imola intellectum probari in d. cap. ad nostram. dum in eo dicitur, quosdam ab eis possessiones & redditus recepit in pignore, illi planè respondimus, redditus inibi fore intelligendos nō ipsos fructus, sed iura quaedam percipiendi anno quolibet certam quantitatem, quae quidem iura redditus appellantur, & inter bona immobilia censentur, clem. exiit. vers. cumq. annui redditus. de verb. signific. atque ideo hi redditus congruè dantur, & accipiuntur in pignus: hoc ipsum palam idem text. probat: dum in eo expressim continetur, creditorem de possessionibus & redditibus fructus percepisse. De

iuribus percipiendi annuam quantitatem, cum de redditibus annuis fructus percipiuntur, secundum Bal. in proem. feud. ad. §.

Tertio, Barthol. Socin. in d. l. Iulianus. col. m. vlt. aliter existimat intelligendam esse decisionem tex. in d. cap. nostram. Scribens, non admitti eo responso compensationem fructuum, ea ratione, quia qui iurabit pecuniam debitam soluere, cum satis certus fuerit tempore iuramenti de fructibus percipiendis ex pignoris, huic compensationi vilus est renuciare: vnde tenebitur ratione iuramenti, & ratione huius tacitae renunciationis ante omnia soluere quantitatem debitam, & postea poterit agere ad fructus perceptos ex pignoris repetendos: habebit autem haec tacita renunciatio vim ratione iuramenti, cum debitor iuret soluere quantitatem sibi mutuo datam. Sic Ioan. à Medina vir doctissimus in tract. de rescrip. quasi. 3. causa vltima. eadem consideratione ceter admittendam esse compensationem, non obstante iuramento, cum tempore iuramenti nulla aderat spes, nec in apparet compensatio. Quasi, quod & Socin. scribit, nequaquam sit admittenda compensatio eo casu, quo tempore iuramenti iam aderat ius vel spes compensationis, sicuti probatur in d. c. ad nostram. Sed si animaduertamus ad propriam vim iuramenti, quae non extendit consensum ad ea, de quibus actum non est, ego existimo, iuramentum soluere quantitatem mutuo sibi datam, eam habere mentem, vt soluat absolute ipsam pecuniam mutuam eo casu, quo per creditorum nō fuerint percepti ex pignoris tot fructus, qui possint eam extenuare: nec verosimile est, eum cogitasse de non obicienda compensatione fructuum, qui apud creditorem iuxta iuris vtriusque regulas manere debent in compensationem fortis principalis: quod si verum est, nec potest villo modo negari iuramenta esse intelligenda secundum iuris interpretationem conuenientem quidem actui, cui iuramentum accedit, profecto qui datur pignoris iurat soluere pecuniam mutuo sibi datam, poterit compensationem fructuum obiciere, cum ea sit huius promissionis natura.

Quarto, praemissis interpretationibus vtunque adnotatis, considerandum est, id circo in d. cap. ad nostram. fructuum compensationem admissam non fuisse ante veram debitae quantitatis solutionem, quia nondum erat liquidum, quantum creditor ex fructibus perciperet. Compensatio vero nusquam admittenda est, nisi ea de liquido fiat. l. si debet. ff. de compensat. not. Bartol. in l. frater à fratre. ff. de cond. indeb. quod autem in d. cap. ad nostram. non fuerit liquida quantitas à creditore ex fructibus pignorum percepta patet, quia ex fructibus erant expensae deducendae: vt inibi significatur ibi, deductis expensis, l. fructus. ff. solut. matrim. l. sumptus. ff. de rei vendicat. At si quis dixerit secundum hanc considerationem nusquam fore locum compensationi fructuum in debitam quantitatem: cum semper sint expensae deducendae, respondemus, quoties promissio solutionis absq; iuramento preceperit, posse compensationem opponi, si breuiter iudicis, aut boni viri arbitrio possit ad liquidum deduci, quid ex fructibus deductis expensis creditor perceperit: sed si iuramentum praestitum fuerit, tunc compensatio non poterit opponi, nisi omnino, & statim appareat liquido, quod ex fructibus creditor perceperit: atque hunc esse opinamur iuramenti effectum & proprium intellectum text. in d. cap. ad nostram. Cui suffragari videntur, quae Carol. Molina scripsit in consuetud. Parisiens. tit. 2. §. 62. num. 19.

§. QVINTVS.

De iuramenti interpretatione.

SVMARIA.

- 1 Iuramentum in interiori iudicio animae semper intelligendum est secundum iurantis mentem.
- 2 Interpretatio iuramenti facienda est secundum regulas iuris, quoad exteriori iudicio.
- 3 Intellect. ad text. in c. qui peiorare. §. ex his. 22. q. 5.
- 4 Liquido iurare quid.
- 5 Fecisse & sic dicitur, qui fieri fecit.
- 6 Iuramentum metus extortum ante absolutionem obligat.
- 7 Iuramentum est personale ex parte iurantis, non ita ex parte eius, cui iuratum sit.
- 8 Intellect. c. querenti. de iur. iur.
- 9 Iuramentum in rem praestitum ad successores pertinet licet simpliciter, & si nō mentione successorum iuratum sit.
- 10 Iuramentum dignitatis vel officii factum, ad successorem dignitatis transiit.

- 11. Iuramentum de auxilio ferendo contra quemvis, excepto Carolo IIII. vide-
tur intelligendum etiam de filio eius.
- 12. Iuramentum fidelitatis quare ab herede vasalli repetendum, & num. 14.
- 13. Emphyteuta pensionem soluti in recognitionem domini.
- 14. Vasallus non potest iurare fidelitatem deo domino.
- 15. Rogatus fidei ab herede vasalli potest fieri sine iuramento.
- 16. Iuramenti ratione laicus sortitur forum ecclesiasticum, & ibid. intelligitur
cap. 21. de foro compet. an. 6.
- 17. Iuramentum alicui delatum, censetur etiam heredi eius delatum, & ibid. in
tellectibus l. si quando C. unde vi.
- 18. Iuramentum an possit prestandi per nuncium aut procuratorem, cum num. se-
quentib.
- 19. Iuramentum fidelitatis potest per procuratorem prestandi.
- 20. Mandatum ad iurandum de calumnia, quale debeat esse.

Verus in hoc tractatu de interpretatione iuramenti fo-
ret examinari, an sit iuramentum intelligendum iuxta
iurantis mentem & sensum, si is aliter iurationem accepe-
rit, quam is, cui iuratum est, intellexerit? & sane iuramenti
verba, sicut & quæcunque alia, intelligenda, & accipienda
sunt secundum communem aut proprium intellectum, quæ
significatione ipsa ostendunt, & ex literis de sponsa. l. librorum. §.
quod tamen Cassius. ff. de legat. 3. cum aliis, quæ frequenter ad hoc
citantur: atque ita quoad iudicium exterius, interpretatio
iuramenti facienda est iuxta iuris vtriusq; regulas, & verbo-
rum propriam & communem significationem: quemadmodum in
precedentibus paragraphis dictum extat. At in animæ interi-
ori iudicio, si de iuramenti intellectu tractemus, est elegas
Dionysiodori auctoritas. lib. 2. de Summo bono, cap. 3. 1. Quæcunque
inquit, arte verborum quis iurat, Deus tamen, qui conscien-
tia testis est, ita hoc accipit, sicut ille, cui iuratur, intelligit,
& quæcumque 22. q. 5. vnde planè colligitur, iuramenta intelli-
genda fore secundum mentem & sensum illius, cui iura-
tur. Huic verò auctoritati obstat ratio satis vrgens, quæ di-
stet iuramenti obligationem, sicut & omnes alias, à consen-
su iurantis procedere. Etenim cum agatur de ipsius iurantis
obligatione ab eius promissione asseritione ve sub testimo-
nio diuini nominis deducenda, palam est aduersus iurantis
consensum, & intentionem in iudicio exteriori eam con-
stitutam non posse, cum lex humana nihil, quoad obligationem
hanc, in specie præter iurantis consensum inducat, nec de-
nique eius voluntati contrarium, siquidem lex de inter-
pretatione iuramenti tractat, deque eius viribus & effecti-
bus, ita quidem caute, vt nihil contrarium consensui iu-
rantis adhuc pro viribus iuramenti statuerit, & Quinavallus. c.
veniens. de iureiur. l. vi. C. de non numer. pecun. l. vi. ff. qui satis. cogn. nec
verè quoad Deum, iuramentum dici potest absque iuran-
tis consensu & mente. Sic Euripides in Hippo. de eo, qui
verbis tantum, nō mente, nec consensu iurauerat, scripsit:

Ἦ γὰρ ἰσχυρὸν ἢ ὅτι φησὶ ἀποποιῶμαι.

Cuius meminit Ioannes Stobæus Sermone 28. traduxitq; Ci-
cero id in Latinam linguam, lib. 3. de Offic. Lingua iurata est,
mem. e iurati. nihil. Quod elegantissime explicat apud Ouidium
Cydippe ad Acontium:

Quid tibi nunc prodest iurandi formula iuris?
Linguaque præsentem testificata deam?
Que iurat, mens est: nil coniuuimus illa:
illa fidem dictis addere sola potest.
Consilium, prudensque animi sententia iurat:
Et nisi iudicij vincula nulla valent.
Si tibi coniugium volui promittere nostrum.
Exige polliciti debita iura thori.
Sed si nil decimus, præter sine pectore vocem.
Verba suis frustra viribus orba tenes.

Hoc potissimum spectat Gratianus in cap. qui peierare. 2. 2. q. 5.
§. ex huius. Ex his, inquit, omnibus colligitur, quod iuramenti a secun-
dam intentionem præstanti, non recipienti à Deo iudicantur. Idem probat
in cap. 1. de iureiurand. in 6. quo fit, satis perplexam esse
questionem istam, eiusq; definitionem admodum vtilem
ac necessariam fore & plurima dubia, quæ hac de re in ani-
mæ iudicio contingere possunt.

Quamobrem Innocent. & Panorm. in cap. veniens. de iure-
iurand. distinguunt forum exterius ab interiori, asseuerantes,
in foro interiori iuramenta esse accipienda secundum inten-
tionem & mentem iurantis: non eius, cui iuratum fue-
rit in exteriori verò adsumendam esse interpretationem
eius, cui iuratur, modò is intellexerit secundum ius, &
veram ac propriam verborum significationem. Prior ha-
uius distinctionis pars probatur in cap. humana aures. 22. quest.
5. eamque sequitur Ioan. de Selua. in tractatu 3. de iureiurando
2. parte questione 2. est tamen intelligenda hæc opinio,

vbi iurās nulla fuerit vñs arte, calliditate, versutia, & dolo
in verborum conceptione: quod si is, qui iuravit, vñs fue-
rit in conceptione verborum iuramenti dolo, arte, callidi-
tate ad decipiendum eum, cui iuratur, tunc etiam in foro
animæ iuramentum intelligendum est, secundum sensum
& mentem eius, cui fuerit præstitum: ita sanè rem istam ex-
plicarunt tex. in d. §. ex his, sub cap. qui peierare. D. Thom. 2. 2. quest.
89. artic. 7. ad quantum. vbi Caietan. optime, & Hostiens. in d.
cap. veniens. modò is, cui iuratur, iuramentum acceperit iuxta
debitum sensum. Quod si dixerit, hanc opinionem esse fal-
sam ex eo, quod impossibile sit, quemquæ obligari iurifuran-
di obligatione absque eius animo & consensu: respon-
debo libenter, animaduertendum esse ad duo. Primum
equidem, quòd si iurans habuit intentionem iurandi, non
poterit huic animo opponere intentionem non promitte-
di, nec obligandi seipsum ex iuramento. Non enim potest
separari animus iurandi ab obligatione seruandi iuramen-
tum: imò animus iurandi necessariò includit obligatio-
nem ex ipso iuramento procedentem ad eius obseruatio-
nem. Idcirco non tantum in exteriori iudicio, sed & in in-
teriori tenetur, qui iuravit animo iurandi seruare iuramen-
tum, nec poterit aliquo pacto excusari ex eo, quod asseue-
ret, non habuisse animum seruandi iuramentum, nec seip-
sum obligandi. Secundo est considerandum, iuramentum ani-
mo tamen non iurandi minime obligari in conscientia
iudicio ratione iuramenti: quia animum iurandi non ha-
bit. Sed tamen hic peccatum mortale committit, quippe
qui pernicioso vtatur mendacio in graue dispendium pub-
licæ & humanæ actionis: ad cuius confirmationem, &
tutorem vim solent iuramenta exigi, atque ideo, si is, à
quo iuramentum exigitur ad confirmationem alicuius
actus, non habeat iurandi animum, publicæ vtilitati, & hu-
manis commerciis illudit. Deinde diuinam maiestatem
offendit: quippe qui actu exteriori iudicat diuinum testi-
monium, actu verò interiori dissentiat ab hac inuocatione
diuini testimonij: quod nihil aliud est, quam quædam diui-
ni numinis illusio. Quibus tandem fit in hac specie pecca-
tum mortale committi ab eo, qui hac fraude in iuramenti
vñs fuerit: Sicuti eruditè docet Caiet. in d. artic. 7. ex cuius
rationibus ipse colligo, hunc ita iuramentum teneri quidem,
etiam in animæ iudicio seruare iuramentum, si id exigatur,
non ratione iuramenti ex vi eiusdem, sed ratione vitandi
scandali exterioris, quod verè oriretur, si iuramentum non
seruaret. Pro quo facit sententia Bald. in l. eo qui seruo. C. quod
cum eo. scribentis, eum, qui promissit alteri centum aureos
absque animo promittendi, non teneri absolutè ex promif-
sione, sed ex alia æquitate cogendum fore promissa seruare.
Quod iustissimum esse videtur, ne alioqui tot fallacis occa-
sio detur in commerciis, & humanis commutationibus.
Quod si quis vim iuramenti, eiusque religionem pie ac sancte
obseruare velit, vt plane tenetur, is omnino fallacias
omnes, dolos, ac technas in eius conceptione & formula
effugere debet. Qua ratione aperitur sensus eius captionis,
qua Dauus ille Terent. vñs est, cum ipse puerum Myfidii
tradiderit ad ponendum ad ædes Simonis, vt ea astutia Chre-
metem deterreat, ne filiam Pamphilo elocet. Etenim cum
Myfis ei dixerit: Quamobrem id tute non facis? inquit
Dauus. Quia si forte opus sit ad herum iusurandum mihi
non apposuisse, vt liquidò possim. Nam quid sit liquidò iu-
rare, pleriq; dubitarunt. Siquidem Franc. Duaren. lib. 1. disput.
cap. 2. existimat, liquidò iurare, nihil aliud esse, quam vere iu-
rare, multaque adducit in hanc rem testimonia: atq; ita in-
terpretatur Terentij locum, & Iurisconsultum in l. alias. ff. de
iureiur. Ego sane apud Iurisconsultum itidem intelligo, li-
quido iurare, in hunc sensum accipiendum esse, vt vere iu-
rare interpretemur. At apud Terentiam contendam profe-
cto emphasim subesse in ea Dauus oratione: quis enim non
videt, tot adeo fallacis Dauum vñs fuisse in appositione
pueri ad Simonis ædes, vt plane iuxta sensum interrogantis
non posset is prorsus à periurio excusari: idque potissimū, si
Iurisconsultorum responsa, aliorumque prudentissimorū
dicta virorum sequamur, quibus passim admonemur, non
tantum eum fecisse actum, qui vere eum fecerit, sed & qui
fieri mandauerit, l. 1. §. deiecit. ff. de vi & vi arm. litem apud l. abeo-
nem. §. fecisse. ff. de iureiurand. l. is damnum. & l. hoc iure. §. 2. ff. de reg-
iur. c. mulieres. iur. c. mulieres. §. vlt. de sentent. excommunicat. idcirco
serui illius fallacissimi circumspicte cōditiōne, opinor sic
accepiēdū eiō iuramentū, vt liquidò iurare nihil aliud sit,
quam

quam verè iuxta ipsorū verborum propriā & manifestam significationē, nulla subintellecta ex mente legis interpretatione, iurare. Etenim qui nō apposuit puerū, tamen si tradiderit alteri apponendū, & inliserit apponi, proprie secundum apertissimū & manifestū sentim, ac verè dicitur, puerū non apposuisse: quamuis ex legis mente & sensu à Iuriscōsultis & viris prudentissimis subintellecto, qui per aliū fecit, sic fecisse dicatur, *nemo ff. de duobus reis. l. si non sortem. §. libertus. ff. de cond. ind. l. i. §. ne aliter. C. de cad. tollend. l. aut qui aliter. §. vlt. ff. quod vi aut clam. tradidit. late Bartol. in l. is qui pro emptore. ff. de vsucap. n. 56. & ibi Iaf. n. 358. idē Iaf. in l. si quis id quod. ff. de iur. iur. om. iud. vbi Dec. col. pen. idem Dec. in d. l. is damnus. ff. de reg. iur. idem in cons. 604. Alex. in cons. 3. §. procurator. ff. quod quisq. iur. & alij plerique passim rē istā multis in locis examinantes. Hinc palā est, non satis locū illum Donatū intellexisse, qui eam dictionem exponit in hunc modū, liquidō, purē, & manifeste: alij securè interpretantur. Hac siquidē interpretamenta non rectē cōueniunt vero sensui, nisi ea iuxta propositam à nobis huius loci cognitionem accipiantur, optimè verò Duaren. Accurs. arguit in concinna interpretatione, dum in d. leg. alias. liquidō ab eo assumitur pro manifeste.*

Hinc t̄ denique apparet, quid dicendū sit de eo, qui per metū iurat, nec tamen habuit iurandi intentionem, nec mentē. Nam hic peccabit quidē mortaliter ob illusionē, quam prætenu diuini testimonij conatur facere, quod Caiet. docet in d. art. 7. quidquid hac in specie Pan. contrarium senserit, in c. si vero. de iureiur. col. vlt. nec enim ob quemcūque metū debet quis hac illusionē vti: nēpe mendacio isto, quo perniciosè verbis exterioribus adsumit testimonium diuinū, non tamen mente, ex quo mendaciū est manifestum, cum aliud verbis explicauerit, quam mente conceperit, & tamen ante absolutionem tenetur iuramentum hoc seruare, quia Ecclesia, quo ad exterius iudicium, potius præsūmit iurandi animum, ne præsūmat mortale peccatum, & verum. de iureiur. d. merito. ff. pro socio.

Ceterum hac in parte de iuramēti interpretatione illud optimè congruit, an vim habeat contra haredem, & in haredum fauorem? & sanè in hac controuersia illud semper mihi placuit, quod iuramentum, quoad periurij crimen, & animā vinculum, minimè transeat t̄ in haredem iurantis: bene tamē in haredē eius, cui iuratum fuerit, nisi materia subiecta contrariā interpretationē suadeat. Hoc enim iamdiu probauimus in c. requisisti. de testam. 2. col. id verò modō latius repetemus: quia locus hic aptior sit huic negotio peragendo. Prior resolutionis pars ex eo manifesta est, quod ex iuramento quaedam spiritualis obligatio deducitur, quoad vim religionis: hæc autem animam tantum iurantis ligat; sicuti ceteri spirituales contractus, voti scilicet, & similes, c. vlt. 30. q. 2. vnde si quis iuratus aliquid facere, aut dare promiserit, eius heres licet teneatur vt heres, stare contractui & promissum soluere, non tamen sub vinculo & religione iuramenti, vt si non fecerit, periurus censeri debeat, secundū Abb. & Dd. in c. veritatis. de iur. Ioa. And. in c. vlt. de sepult. Bal. & Paul. in l. grege legato. ff. de legat. 1. Bald. in l. vlt. col. 4. C. de pact. Bar. & Bal. in l. generaliter. C. de reb. cred. Thom. 2. 2. q. 98. artic. 2. ad 4. Alciat. in c. cum contingat. de iureiur. num. 123. & ibi Imol. nu. 18. Posterior vero pars apparet, & probatur, quia qui iurat Titio decem dare, id iuramentum facit secundū interpretationem iustam eius actus, cui iuratio adheret, sicuti superius non semel admonuimus, ac actus hic absq. villo dubio secundum iuris decisiones ad haredes Titij transit, igitur is, qui iurauit, tenebitur, & haredibus Titij sub iuramenti religione, quæ eius animam obligat ad periurij reatum, & pœnam, quod secus est in proximo casu, in quo bona haredis, & eius persona, quoad obligationis executionem per defunctum promittentem obligata censentur, non tamen anima quoad periurij pœnam & culpam, atque ita receptū est, iuramentum ex parte iurantis esse personale, quemadmodum Dd. adnotarunt in d. cap. veritatis. ex parte verò eius, cui iuratum sit, nos opinamur ad haredes & successores transire, quod constat in d. c. veritatis. si eius decisio rectē consideretur. Respondemus, inquit text. vt haredes tui, qui nobis, vel alicui successorū nostrorum iurauerint, alijs iurare minimè cōpellantur; Catholicis tamen successoribus nostris, qui pro tempore fuerint & homagij, & fidelitatis puritate nihilominus ac si iurassent, omni tempore teneantur absq. tergiuersatione aliqua fideliter obseruare. Haec tenus Clemens III. Pontifex Maximus, qui palam iurauerit, facte est,

quod semel iuratum sit Romano Pontifici, vt qui iurauit ratione iuramenti, teneatur fidem seruare ipsius Romani Pontificis successoribus, vnde plura possunt deduci.

Primum falsum esse, quod quidam existimantur, dicentes, iuramentum ex parte eius, cui præstatur, personale esse, nec ad eius haredes transire: licet id ita esse asseruerit Bal. Fulg. & Roman. in l. sed si hac. ff. de in ius voc. quos dubius tamen sequi videtur Curt. iun. in l. si quis maior. C. de transact. num. 25.

Secundo apparet verus intellectus, propriaq. interpretatio ad text. in d. c. veritatis. in hunc sane modum, vt manifestum fiat iuramentum, cuius inibi mentio fit, ad haredes eius, cui iuratum est, transire, etiam si haredum & successorum mentio nulla facta fuerit in formula iuramenti: quia in re existimamus falsam esse gl. ibi cōmuniter receptam, teste Imol. dum dixit, necessariam fuisse mentionem successorum, vt iuramentum illud ad successores eius, cui præstitū fuit, transiret, etenim iuramentū simpliciter t̄ præstitū in re, quæ successoribus competit, ad eos omnino transire.

Tertio constat, iuramentum t̄ præstitum alicui expresso nomine proprio, in re tamen ad dignitatem pertinenti ad successorem dignitatis transire. Nam in dubio, an aliquis actus sit personæ vel dignitati tribuendus, ex coniectura id deprehenditur, vt probat text. elegans in d. cap. requisisti. de testam. notant Abb. Felin. & Dec. in cap. quoniam Abb. de offi. deleg. tex. & ibi Bart. in l. pen. ff. de reb. dub. & ibi Paul. de Cast. Bald. in d. c. quoniam Abb. Socin. cons. 33. lib. 3. col. 2. Alciat. de præsumpt. regul. 1. præsumpt. 28. coniectura vero satis sufficiens est, quod actus ipse fiat respectu rei ad dignitatem pertinentis, quemadmodum longius in d. c. requisisti. probare conati sumus.

Quarto deducitur ex his, errare Anton. Card. Abb. & Doct. dum in d. c. veritatis. existimant, necessarium esse in formula iuramenti saltem ipsius dignitatis mentionem, vt iuramentum extendatur ad successores in dignitate. Hæc etenim conclusio falsa videtur ex his, quæ modò explicauimus.

Quinto ex eiusdē distinctionis parte posteriori colligitur, verum esse, quod Bald. scripsit in cap. 1. §. præterea de prohibita feud. alienat. per Fred. num. 23. dicens, quod si quis iurauerit alicui, se præstaturum ei auxilium contra omnē hominem, præter Carolum III. per hoc etiam censetur exceptus eius filius Ladislaus, qui in imperio successit. Cum hæc formula iuramenti etiam, quoad exceptionem concepta sit in re, quæ ad Imperatoris dignitatem attinet.

Sexto, hinc, si priorem distinctionis partem consideremus: satis probatur, quod idē Bald. notauit in l. liberti libertag. col. penult. C. de oper. liberti. qui asseruerat, haredem t̄ feudatariū non esse periurum, si debita ministeria, quæ defunctus præstare iurauerat, minimè præstiterit, nisi reuocet ac repetat iuramentum, argum. l. si cuius. ff. de vsu fruct. quam obrem successor eius, cui iuratum est ratione dignitatis alicuius, sit ab ipso iurante repetitio iuramenti, non quia ea necessaria sit: sed quod ea fiat in recognitionem beneficii & feudi, vt quis nouum dominum recognoscat. text. opt. in c. longinquitate. 11. q. 2. Et c. 1. §. præterea. de prohib. feud. alien. per Fred. pro quo gloss. in authent. qui rem. C. de sacrosan. eccles. Paul. Castr. in authent. si quis natus. C. eod. tit. Bartol. in l. 1. C. de iure emphyteut. ex quibus solet adnotari, emphyteutam, qui rem in emphyteuticū accepit, statim dato iusto precio, teneri nihilominus quotannis vel vni nummum soluere domino directo in recognitionem huius dominij, quæ quidem recognitio fit iure emphyteutis.

Septimo maximè apparet ex præmissa resolutione, errasse Bald. in l. vltima. §. excepto. C. de caduc. tollend. & Iaf. cons. 159. col. 3. lib. 2. dum tenuerunt, successorem t̄ vasalli, nouumque clientulum non teneri ad sacramentum fidelitatis præstandum, nec ad homagium faciendum domino, quando predecessor iuramentum domino præstitit expressim pro se, & eius successoribus. Nam licet ita iurans voluerit vineulo iuramenti seipsum & successores adstringere, parum hæc proderit voluntas, cum iuramentum ex parte iurantis sit personale, atq. ideo tenetur successor iuramentum fidelitatis præstare, quod idem Bal. notauit in c. qua in ecclesiis. de constit. col. pen. vers. sed nunquid. Aluaro in c. 1. in prin. au. 7. qua sunt prima caus. benef. am. Carol. Molin. in consuet. p. vlt. tit. 1. §. 2. gl. 4. au. 49. idq. sensere Dd. in d. c. veritatis. atq. Iacob à S. Georg. in feud. inuest. ver. qui quidem inuest. col. 9. vers. amplius dico.

Octauo his attentè perpendis, quamuis verū sit, recognitionem faciendā esse ab ipso iurante nono domino, etiam si

verum iuramentum praestiterit expressim pro ipso domino, & eius successoribus, sicuti paulo ante probavimus: minime tamen tenebitur hanc recognitionem in nouo iuramento statim tenere, si quidem iam semel iurauerit, nec vinculum iuramenti defecerit, text. in d. c. veritatis de iur. Specul. in tit. de seudo. §. quoniam. vbi etiam not. nu. 68. Alex. cons. 79. col. pen. lib. 7. atq; nota in specie ista necessariam esse simplicem recognitionem, notat Bal. & Henric. in d. c. veritatis. quorum meminit eos quidem secutus Carol. Molin. in d. gloss. 4. num. 50.

16. Nono ab eade resolutione procedit intellectus ad text. in c. vlt. de foro compet. in 6. vbi constitutum est, ratione iuramenti posse laicum, etiam reum, apud iudicem ecclesiasticum conueniri, cum agatur in ea lite de obseruatione iuramenti, si hinc enim decisio loci obtinet in ipomet iurante: non autem in eius herede, nam eius haeres non poterit conueniri coram iudice ecclesiastico, cum iuramentum sit ex parte iurantis personale, & illa constitutio procedat ab ipsa religione iuramenti, & ad perjuriam euitanda, sic sane illum text. intellexere Ioan. Andr. & Abb. in c. vlt. de sepult. Bald. in auth. sacramentum a puerum in fin. C. si aduers. vend. idem Bald. in rubr. ff. de iur. iur. Iacob. de Bellouisus in repet. §. contrahentes. num. 65. de foro compet. lib. 6. Anton. & Panor. in c. cum sit generale de foro compet. & Romana in sing. 216. tradit Paul. Paris. in cons. 75. lib. 3. col. 1. & vlt. & omnes hi, quorum mentionem fecimus in priori parte huius principalis distinctionis. E contrario autem non tantum, cui iuratum fuit, sed & eius haeres poterit iuramentum ad obseruationem iurati contractus apud ecclesiasticum iudicem conueniri: quod ex posteriori distinctionis parte conitat.

17. Illud sane in hoc articulo praestermittendum non est, an regulariter, si deferatur a lege iuramentum alicui, censetur etiam deferri eius haeredi? & in specie tractatur de intellectu text. in leg. si quando. C. vnde vi & c. vlt. de his que vi mer. caus. p. q. quibus constitutum est, quod super quantitate damni illari, si conitet de vi, & iniuria illata, tenetur iuramentum damnum passi. His constitutionibus conueniunt l. 2. tit. 11. par. 3. h. quatuor. 7. par. 5. l. 10. tit. 9. ead. part. Bald. equidem in l. ait praetor in prin. ff. de iur. iur. fatetur, in his casibus, & similibus iuramentum a lege deferri damnum passio, non tamen eius haeredi, nam probatio per iuramentum ad heredem non transit, vt idem Bald. asserit in l. 2. ff. de cond. indeb. Contrarium tamen adnotarunt Paul. Cast. & Dd. ex gl. ibi. in l. si per alium. §. vlt. ff. ne quis in d. l. si quando. quorum opinio ex eo probatur, quod constitutio d. l. si quando. ex parte damnum passi favorabilis sit, atque ideo extendenda, gl. & Bal. in l. 2. C. de in ius voc. Dyn. in reg. possessor. de reg. iur. in 6. col. 4. Abb. in c. non dubium de sent. excom. Iaf. in lib. 1. C. de success. edict. l. 2. col. His suffragatur text. in cap. 1. in prin. si de inuest. inter dom. & vasal. l. i. oriat. Domino, inquit text. inuestituram fecisse negante, si testibus res probari non poterit, possessoris sacramentum decidatur, idem in eorum successoribus obseruetur. Quibus equidem verbis satis probatur communis opinio contra Bald. aduersus quem est decisio Matth. ab Afflic. 169. vbi scribit, iuramentum in litem deferri ratione doli successuri in beneficio ecclesiastico de his, quae acta fuerant tempore praecessoris. Idem notat Catellian. Cotta in memorabilib. in d. c. iuramentum in hanc. Verum tamen est iuramentum in casu d. l. si quando. minime deferri contra heredem eius, qui vim intulit: sicuti notat Faber ibid. cui plurimum patrocinatur text. in l. 4. C. de in lit. iur. & in l. 6. tit. 1. par. 3. tamet si contrarium notauerit Iaf. in lib. in actionibus ff. de in lit. iur. & Chass. conf. 7. col. pen.

18. Verum cum in iuramento tractetur de animae obligatione, solet hinc adnotari, iuramentum non posse per procuratorem praestari, nisi si speciale mandatum is procurator habeat. Imo & in genere, non posse iuramentum praestari per procuratorem, probatur ex eo, quod iuratio sit actus religionis, qui a persona minime separatur, de c. veritatis de iur. iur. & asseuerat Bal. in l. vnica, §. ne autem. col. 1. C. de cadu. tollen. vnde idem Bal. in l. 1. quaest. vlt. ff. de ver. dicit. scriptum in materia feudi iuramentum fidelitatis non posse per procuratorem exhiberi: cum ipsa fidelitas sit per ipsum met clientulum, & feudatarium exhibenda. Huc etiam pertinet text. gl. & Domin. in c. 2. de iuram. calum. in 6. vbi patet, haeredem cogendum fore iurare de calumnia, etiam si defunctus iam in eadem lite iuramentum praestiterit. Attamen ad huius questionis perfectam cognitionem vnicam conclusionem proponemus, praemittentes id, quod dubio procul certissimum est, nempe iuramentum per procuratorem nusquam praestari posse absque speciali mandato: cum tractetur de obli-

gatione spirituali, quae consensum specialem potissime exigit, cap. vlt. d. procur. in 6. cap. vnico. 30. q. 2. nec enim absque speciali consensu obligari quis potest quoad grauissimum animae & religionis vinculum, praestatum quod periturj crimine ex hoc imminet in iuramento promissorio, nec verisimile sit, quenquam, etiam si velit aliquid promittere, eam promissionem fortissimo iuramenti vinculo & religione stabilire, in iuramento vero assertorio id facilius apparet: quia procurator nulla ratione potest iuramento nomine Domini praestato asserere, vt verum aliquid, nisi specialiter habeat in mandatis formulam istam: cum alioqui dubius & incertus sit, an dominus id verum esse sciat: item, an sub iuramento requisitus id verum esse asseueraret: atq; ideo cum vinculum iuramenti assertorij certam veritatem exigit: ea plane non potest per procuratorem nomine domini iuramento in eius animam praestato adseuerari.

Sic igitur vnica conclusio: Iuramentum vere praestari potest per procuratorem aut nuncium habentem speciale mandatum ad iurandum id, de quo in iuramento tractatur, haec conclusio probatur in cap. vlt. de iuram. cal. in 6. vbi communi omnium sententia idem receptum est, & in leg. qui bona. §. si alieno. ff. de dam. infect. quo in loco Bartol. & Doct. hanc opinionem vt iure certissimam praemittunt, hoc autem iuramentum per procuratorem fit in animam domini: sicut probat text. in cap. 2. de testib. in 6. eandem sententiam probat text. elegans adhuc in materia & tractatu fidelitatis, in cap. 1. §. verum. de statu reg. in 6. qui probat, ex consensu domini posse vasallu iuramentum fidelitatis praestare per procuratorem, habentem ad hoc speciale mandatum, quem text. ad hoc dicit singul. Romana in singul. 798. quam ob rem idem Roma. & alij post eum in d. §. si alieno. aduersus Bald. tenent, iuramentum fidelitatis posse per procuratorem praestari: modo is habeat mandatum speciale. Quam opinionem communem esse asseuerant Iacob. de sancto Georgio in tract. de feud. & inuestit. §. qui quidem inuestiri praestauerunt iuramentum fidelitatis. col. 3. & Challan. in consuetud. Burgund. rubr. 3. §. 2. num. 3. quam sententiam tenuerunt Arch. in cap. tibi. Domino. 63. distinct. & Bald. in cap. 1. §. nulla. per quos fiat inuestit. est tamen intelligenda haec assertio, modo dominus ipse non contradicat: quemadmodum probat text. in d. §. verum. notat Iacobinus in d. col. 3. nisi vasallus sit ita iuste impeditus, quod non possit commode ad dominum ipsum accedere: tunc etenim poterit etiam domino intuo mittere procuratorem aut nuncium speciali mandato instructum ad praestandum iuramentum fidelitatis: quod notat Bal. in cap. 1. §. nisi iusta. num. 6. per gloss. ibi, quo tempore miles. Haec vero conclusio a quibusdam adeo vera censetur, vt & eam intelligant etiam in eo casu, quo lex requirit iuramentum propria manu exhiberi: nam & tunc existimant sufficere, id fieri per procuratorem, habentem speciale mandatum, quibus obstat text. quem inibi ad hoc notat Panormitan. in cap. licet. in 2. de testib. ad idem text. in cap. si vero. in 2. de sentent. excomm. quem ad probationem huius conclusionis existimat sing. esse Felin. in d. cap. licet. col. 2. optima gloss. in cap. 2. in verb. proprius. de heret. in 6. quae in hac ipsa specie eandem sententiam probat. Sic & Ludou. Rom. in d. §. si alieno. meminit text. in d. c. si vero. ex eoque praedictam conclusionem notat: scilicet, iuramentum non posse fieri per procuratorem etiam habentem speciale mandatum, vbi lex requirit, quod propria manu id fiat. Attamen Alexand. in d. §. si alieno. vlt. col. ita intellexit illum textum, vt censetur non habere locum eius decisionem in procuratore habente speciale mandatum: quasi iuramentum in ea specie praestari per procuratorem non possit, nisi is habeat mandatum speciale. Quae quidem interpretatio minime placet, ob auctoritatem gl. in clem. 1. de vita & honest. cler. in verb. public. quae probat, non posse per alium fieri, quod ex lege vel canone agendum est a propria persona, idcirco aliter oportet in hac quaestione distinguere in hunc sane modum, vt si lex exigit in aliquo actu propriu alicuius iuramentum, possit tunc iuramentum per procuratorem habentem speciale mandatum praestari & fieri: modo is actus eius conditionis sit, quod per alium geri possit. Ioan. Domin. & Dd. in c. vt circa. de elec. in 6. text. optimus in d. c. licet. de testib. quo in loco apparet, testem nec testimoniu per alium dicere, nec iuramentum ad id necessarium praestare posse, etiam si mandatum ad sit speciale. Sed si lex requirat iuramentum fieri, aut praestari propria manu, illud plane per alium praestari, nec fieri poterit, etiam cum speciali mandato, cap. si vero. quem ita intellexit Felin. in d. c. licet.

licet. sentit Dominici. in d. c. vi. circa. §. penult. atque ita resolutionem istam, eiusque distinctionem preteritū Rotæ servat secundum Cassiodor. decis. 1. de iureiur. vbi ipse eam sequitur, sentit eandem opinionem Cardin. in clem. 1. de iureiur. notab. 2. qui per text. ibi exultimat, posse per alii fieri in his, que nullius vel modici sunt præiudicij, quod iuxta iuris regulas propria persona, aut propriis manibus agendum. Idem notantur Felin. in d. c. licet. colum. 2. de test. b. Dec. in cap. cum parati, nu. 5. de appellationib. & Ias. in l. si is qui pro emptore ff. de usufruct. num. 374. qui hac de re latius scribit.

Est tamen satis frequens dubitatio, quod mandatum sufficiat ad iurandum de calumnia: nam id speciale requiritur. Quidam etenim censent sufficere inandatum generale ad omnes causas, & speciale ad iurandum de calumnia: licet non exprimat in specie causa, super qua iuramentū hoc præstandum sit: nam in animā domini nihilominus poterit ex hoc mandato fieri calumniæ iuramentum, sicuti receptū est in praxi, secundum Bart. & Alexand. in d. l. qui bona. §. si alieno. & Capellam Tholosanā 132. quæ quidem praxis iniusta videtur: siquidem propriè verum iuramentum in hac specie per hunc procuratorem in animā domini fieri non potest. Nam in ea lite, quæ in incio & ignorante domino tractatur, iuramentum hoc fieri non valet: quia nulla est certitudo, quod absit in eius litis defensione, aut prosecutione calumnia. Forſan enim eam dominus minime defenderet, hisve defensionibus nequaquam vteretur, si eius litis scientiā haberet, idcirco fatua est ista hæc procuratoris iuratio tamen & Matheſi. not. ab. 150. prædicti forensis vsus meminerit. Quamobrem iustius ac iure verius est, quod hoc mandatum non sufficiat, sed sit necessariū mandatum speciale ad iurandum de calumnia in speciatim nominata causa, & literæ secundū Bartol. in d. §. si alieno. eundem Bartol. in l. 2. c. de iureiurand. propter calum. Abb. & Barbat. in cap. in pertractandis. de iurament. calum. quorum opinio magis communis est: & probatur à simili, in l. si quis mihi bona. §. sed virum. ff. de acquirend. hered. i. eandem sententiā tenet Alexand. in d. §. si alieno. Nam cum hic procurator iurare debeat in animā domini, non poterit absque eius speciali consensu eam obligare: præsertim vbi agitur de periurio committendo, quod grauissimum crimen est, nec procurator quibuscunque verbis constitutus, mandatū habere videtur ad scelus aliquod nomine domini perpetrandū, l. 3. §. si procurator. ff. quod quisque iuris. l. procurator. ff. de cond. indeb. His equidem probauimus, nusquam posse iuramentū per alium, nunciu scilicet, aut procuratorem fieri, in animam domini, nisi ipse habeat mandatum speciale, posse tamè regulariter præstari, dato ad id mandato speciali, quod maxime obseruandū est, vt miremur interim, plurima in iudiciis frequentissimè alieno nomine præstari iuramenta, quæ minime forent admittenda.

§. SEXTVS.

De iuramenti comitibus, & requisitis.

SVMARIA.

- 1 Iuramentum lege Evangelica prohibitum non est.
- 2 Iuramentum comites suos habere debet. Et quos. Et num. 7.
- 3 Qui iuramentum ab alio exigit, quandoque peccat.
- 4 Iuramentum quandoque officium est ad religionis virtutem pertinens.
- 5 Magistratus iuramentum aliquando exigere potest à eius ob bonum publicū.
- 6 Iuramentum quid, & eius utilitas & dignitas.
- 7 De iudicio, quod iuramenti comes est: atque ibi de iurandi necessitate.
- 8 Iurare citra necessitatem, temeritas est.
- 9 Iurandi consuetudo periculosa, & indigna Christiano.
- 10 Periurium quid.
- 11 De veritate, quæ item est comes iuramenti.
- 12 Iustitia comes est iuramenti.
- 13 Iuramentum salutis æternæ contrarium non est seruandum.
- 14 Iuramentum malum implens, duplex malum est. Et num. 17.
- 15 Iuramentum illicitum, & promissorium mali peccatum est. Et non est adimplendum.
- 16 Iuramentum res illicitas promittens, quando mortalem aut venialem culpam inducat.
- 17 Iuramentum si continet promissionem non mutandā, aut non faciendā, non est obligatorium.
- 18 Intellect. ad text. in cap. ult. 22. q. 4.
- 19 Votum castitatis simplex non impedit nuptias futuras.
- 20 Iuramentum cui deficit iustitia comes, aut vere sit periurium.
- 22 Pœna iuramenti temerarij.

POſt hæc autem operæ pretium erit de comitibus iuramenti agere, nam vt iuramentum honestè fiat, aliquot necessaria sunt, sine quibus id permissum non est, imo iure optimo improbatum. Huic vero quæſtioni præsertim con-

uenit inquirere, an iuramentum sit actus licitus per se, & an fuerit lege Evangelica prohibita iuratio? & quibuldam videbitur, iuramentum prohibitum esse lege Evangelica, iuxta illud Matth. c. 5. quoniam in loco inquit Christus Redemptor noster: *Sic sermo vester, est est: non non: quod autem his abundantius est, à malo est.* Idem Iacobus Apostolus admonet cap. 5. Epistola scribens: *Nolite iurare.* Sic Hieronymus in d. cap. 5. *Matthai* aduertat, Evangelicam veritatem non recipere iuramentū: cum omnis sermo fidelis pro iureiurando sit, & considerat. 22. quæſt. 7. Et idem Hieronymus in cap. 4. *Hieremie* scribit, *Euangelium nos prohibere iurare.* Item & *Zacharia* cap. 8. testatur, Dominum in Euangelio præcepisse, ne iuremus. Hoc ipsum & Theophylactus probat, dicens: *In lege Moſaica non erat malum iurare: post Christum autem malum est, sicut & circumcidi, & in summa quicquid est Iudaicum, & præterea quod à malo est, illicitum esse videtur.* *Matth. cap. 7.* *Non potest arbor mala fructus bonos facere: sed iuramentum à malo est, vt constat in præcitato cap. 5. *Matthai*.* igitur illicitum esse apparet, & tamè nihilominus proponimus primam hæc in controversia conclusionem.

Iuramentum lege Evangelica prohibitum non est. Hæc probatur auctoritate Pauli ad *Hebr. cap. 6.* vbi Apostolus inquit: *Homines per maiorem se iurant, & omnis controuersia eorum finis est iuramentum.* Deinde si iuratio peccatum esset, non ita frequenter iurasset idem Apostolus, 1. ad *Corinth. cap. 15.* Quotidie morior per vestram gloriā fratres. Idem 2. ad *Corinth. cap. 1.* Testes, inquit, Deum inuoco super animam meam, quia parcens vobis, nondum veni Corinthum. Et ad *Galat. 1.* Quæ autem scribo vobis, ecce coram Deo, quia non mentior. Ad *Roman. 1.* Testis est mihi Deus, cui seruius in spiritu meo. Hanc denique assertionem multis comprobatur Diuus Augustinus in sermone 28. de verbis Apostoli. Et in lib. contra mendacium. Et in lib. contra Manichæos. Et de sermone Domini in monte. 22. text. optim. in oſi peccatum, quæſt. 1. Et in c. 8. Christi in iureiur. Nam quod ex Euangelio in contrarium adducimus, non est intelligendum de malo culpæ ipsius iurantis: sed de culpa ipsius exigentis iuramentum qui sit nimium incredulus, quemadmodum ipse Augustinus explicat in d. lib. de sermone Domini in monte. Romanus Pontifex in d. c. & si Christus. Thom. in 2. 2. quæſt. 89. art. 2. Aut sanè ideo Christus dixit, quod amplius est, à malo est: quia iuramentum oriatur à malo pœnæ, sitque malum pœnæ propter ingenium & conditionem mortalium, quibus post peccatum Adæ non est facile de rebus occultis fidem adhibere citra testes & iuramenta: etenim si status humanæ innocentie perdurasset, nunquā concessum fuisset hominibus iurare, eo quod mala tunc esset iurandi necessitas: sed simplici verbo præterent homines mutuo sibi fidem. Cum serpens ille hanc plagam humano generi impegit: siquidem & ipse mandat semper fuit, vt haberetur *Ioan. cap. 8.* inde auctoritas hominum laxa fuit adeo quidem, vt non facile homines sint, quibus adhibeatur fides, iuxta illud *Pſalm. 15.* *Ego dixi in excessu meo: Omnis homo mendax.* Sic & hanc interpretationem idem Augustinus & Romanus Pontifex in d. cap. & si Christus. ad *Matthai* locum vt congruam admiserunt, cap. 11. ergo. 22. quæſt. 1. Quamobrem Diuus Chryſostomus in Commentarijs super *Matth. cap. 5.* illum locum, à malo est, de Diabolo interpretatur, nimirum, vt ait Theophylactus, quod omnis infidelitatis Diabolus primus sit auctor. Et præterea Iesus Redemptor noster, licet in d. cap. 5. *Matth.* per creaturas iurare prohibuerit, nusquam tamen vetuit iurare per creatorem, secundum Hieronymum inibi, & Innocentium III. in d. cap. & si Christus. Aptior tamen est auctoritati Evangelicæ, & Iacobi Epistolæ ea interpretatio, vt constituamus iuramentum tunc illicitum esse, ac semper fuisse, cum 7 ei desint comites illi, & circumstantia, quæ solent id reddere licitum, nonnunquam honestum religionis officium: quod si fiat iuramentum, adhibitis eius comitibus, nulla ex parte illicitum esse potest, iuxta communem sanctorū virorum traditionem. Explicat diligenter Sixtus Senensis in bibliotheca. libro 6. adnotatione 26. Deinde, vt obiter Hieronymi auctoritati satisficiamus, forſan voluit Christus ostendere maximum discrimen, quod latissimum patet inter antiquam Synagogam, & nouam Ecclesiam. Nam cum Iudæi, auctore Paulo ad *Galat. 4.* veluti paruuli essent in fide, nihil à feris differentes, aliqua eis pro eorum imbecillitate indulgebantur, quæ profectionibus iam Christianis, & tanquam filiis ad legitimam ætatem adultis, atque his